

Mål C-677/23

Sammanfattning av begäran om förhandsavgörande enligt artikel 98.1 i domstolens rättegångsregler

Datum för ingivande:

14 november 2023

Domstol som begär förhandsavgörande:

Krajský súd v Prešove (Slovakien)

Datum för beslutet att begära förhandsavgörande:

12 oktober 2023

Kärande:

A.B.

F.B.

Svarande:

Slovenská sporiteľňa, a.s.

Saken i det nationella målet

Överklagande av en dom som meddelats i ett mål om fastställsetalan om att ränta och kreditkostnader inte ska betalas, om obehörig vinst och om att avtalsvillkor inte kan tas upp till sakprövning.

Syfte med och rättslig grund för begäran om förhandsavgörande

Den hänskjutande domstolen har begärt en tolkning av artikel 10.2 c i direktiv 2008/48 med avseende på kravet att kreditavtalets löptid ska anges på ett klart och kortfattat sätt och har frågat huruvida löptiden i kreditavtalet motsvarar en period som definieras som ”under... en affärstransaktion” i den mening som avses i artikel 3.1 i direktiv 2005/29/EG. Den hänskjutande domstolen har även begärt en tolkning av artikel 10.2 g i direktiv 2008/48 med avseende på kravet att kreditavtalet på ett klart och kortfattat sätt anger alla antaganden utifrån vilka den effektiva räntan har beräknats.

Frågor som har hänskjutits för förhandsavgörande

A.1 Ska artikel 10.2 c i Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/48/EG av den 23 april 2008 om konsumentkreditavtal och om upphävande av rådets direktiv 87/102/EEG (EUT L 133, 2008, s. 66) (nedan kallat direktiv 2008/48) tolkas så, att för att kreditavtalets löptid ska anses ha angetts på ett klart och kortfattat sätt,

- krävs det att kreditavtalets löptid uttryckligen anges i avtalsvillkoren, exempelvis genom att datum för avtalets ingående och löptidens utgång anges (från ... till ...) eller alternativt genom användning av kalendertidsenheter såsom exempelvis månader eller år (till exempel för en period om ett år), eller
- är det tillräckligt att det görs på ett sådant sätt att konsumenten ska beräkna avtalstiden eller fastställa den på något annat sätt utifrån avtalsvillkoren, till exempel på grundval av antalet månatliga avbetalningar eller den tidpunkt då krediten ska återbetalas i sin helhet?

A.2 Ska artikel 10.2 c i direktiv 2008/48 tolkas så, att en uppgift i ett kreditavtal om avtalets löptid motsvarar en period som definieras som ”under... en affärstransaktion” i den mening som avses i artikel 3.1 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2005/29/EG av den 11 maj 2005 om otillbörliga affärsmetoder som tillämpas av näringsidkare gentemot konsumenterna på den inre marknaden och om ändring av rådets direktiv 84/450/EEG och Europaparlamentets och rådets

direktiv 97/7/EG, 98/27/EG och 2002/65/EG samt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 2006/2004 (nedan kallat direktiv 2005/29)?

B Ska artikel 10.2 g i direktiv 2008/48, i de delar som lyder ”på ett klart och kortfattat sätt” och ”alla antaganden utifrån vilka den räntesatsen har beräknats”, tolkas så att:

- de antaganden som ligger till grund för beräkningen av den effektiva räntan ska uttryckligen anges i avtalet såsom de antaganden som ligger till grund för beräkningen av den effektiva räntan, eller
- att det är konsumenten själv som på grundval av avtalsvillkoren ska fastställa vilka antaganden som är relevanta för beräkningen av den effektiva räntan?

Anförda unionsbestämmelser

Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/48/EG av den 23 april 2008 om konsumentkreditavtal och om upphävande av rådets direktiv 87/102/EEG (EUT L 133, 2008, s. 66) (nedan kallat direktiv 2008/48), artiklarna 5.1 g, 6.1 f, 10.2 c, d, f, g och h, 10.5 f, 19.5, samt bilaga III punkt 3

Europaparlamentets och rådets direktiv 2005/29/EG av den 11 maj 2005 om otillbörliga affärsmetoder som tillämpas av näringsidkare gentemot konsumenter på den inre marknaden och om ändring av rådets direktiv 84/450/EEG och Europaparlamentets och rådets direktiv 97/7/EG, 98/27/EG och 2002/65/EG samt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 2006/2004 (direktiv om otillbörliga affärsmetoder) (EUT L 149, 2005, s. 22) (nedan kallat direktiv 2005/29), artiklarna 3.1 och 7.1.

Anförda nationella bestämmelser

Zákon č. 129/2010 Z. z. o spotrebitel'ských úveroch a o iných úveroch a pôžičkách pre spotrebitel'ov a o zmene a doplnení niektorých zákonov (lag nr 129/2010 om konsumentkrediter och andra krediter och lån till konsumenter och ändringar av vissa andra lagar), nedan kallad lag nr 129/2010: §§ 9.2 och 11.1.

I paragraf 9.2 i lag nr 129/2010 föreskrivs att ”utöver de allmänna bestämmelser som anges i Občiansky zákonník (civilagen) måste följande anges i konsumentkreditavtalet:

...

f) Konsumentkreditavtalets löptid och datum för slutlig återbetalning av konsumentkrediten,

g) Det totala beloppet och den specifika valutan för konsumentkrediten samt villkoren för kreditens utbetalning,

...

i) konsumentkreditens räntesats, villkoren för dess tillämpning, det index eller den referensränta till vilken räntan som belöper på lånet är kopplad till samt de perioder under vilka konsumentkreditens räntesats ändras, villkoren och metoden för en sådan ändring – om olika räntesatser tillämpas om olika villkor är uppfyllda, ska ovannämnda information lämnas för konsumentkreditens samtliga tillämpliga räntesatser,

j) den effektiva räntan och det totala belopp som konsumenten ska betala, beräknade på grundval av de uppgifter som gäller vid den tidpunkt då konsumentkreditavtalet ingås, varvid alla antaganden som använts vid beräkningen av den effektiva räntan ska anges,

k) storlek på, antal och tidpunkten för betalning av kreditbeloppet, ränta och andra avgifter och, i förekommande fall, den ordning i vilken betalningarna kommer att fördelas på olika utestående skulder till olika låneräntor i syfte att återbetala konsumentkrediten,

l) ...,

m) en kortfattad redogörelse för villkoren för betalning av ränta och därmed sammanhängande återkommande eller icke återkommande avgifter, om avgifter och ränta ska betalas utan kapitalkrediter,

n) i förekommande fall avgifter för administration av ett eller flera konton där både betalningstransaktioner och kreditutnyttjande registreras, om det inte är frivilligt att öppna kontot, avgifter för att använda ett betalningsmedel för både betalningstransaktioner och kreditutnyttjande och eventuella andra avgifter med anknytning till kreditavtalet och på vilka villkor dessa kostnader kan ändras.

...

beloppet för konsumentens kostnader för notariebestyrkta handlingar, om kreditgivaren känner till dessa.

...”.

I § 11.1 i denna lag anges följande: ”en beviljad konsumentkredit ska anses vara ränte- och avgiftsfri om

...

b) konsumentkreditavtalet inte är skriftligt i enlighet med § 9.1 och det inte innehåller de uppgifter som krävs enligt § 9.2 a–k, r och y,

...”.

Zákon č. 40/1964 Zb., občiansky zákonník (lag nr 40/1964, civillagen) (nedan kallad civillagen), § 122.1 och 122.2.

I § 122.1 i civillagen föreskrivs att ”en period som uttrycks i dagar börjar löpa dagen efter den händelse som ligger till grund för att perioden börjar löpa. En halv månad anses vara femton dagar”.

Enligt § 122.2 i civillagen ska ”utgången av en period uttryckt i veckor, månader eller år infalla den dag, när det gäller dagens namn eller nummer, som motsvarar den dag då den händelse inträffar från vilken perioden börjar löpa. Om det inte finns någon sådan dag i den sista månaden, löper löptiden ut den sista dagen i den månaden.”

Kortfattad redogörelse för de faktiska omständigheterna och för utvecklingen i målet vid den nationella domstolen

- 1 Kärandena i förevarande mål ingick ett konsumentkreditavtal med svarandebanken den 29 oktober 2014 och kreditbeloppet överfördes till kärandens bankkonto samma dag. Kreditavtalet ingicks för en bestämd tid och käranden åtog sig att återbetala krediten genom 108 månatliga betalningar om 54,20 euro vardera. De månatliga avbetalningarna skulle betalas senast den tjugonde i varje månad. Betalningsdagen för den första avbetalningen var den 20 december 2014 och den slutliga återbetalningsdagen för lånet fastställdes till den 20 november 2023. Den effektiva räntan fastställdes till 17,93 procent och det totala återbetalningsbeloppet uppgick till 5858,98 EUR.
- 2 Villkoret i konsumentkreditavtalet med rubriken ”Antaganden för beräkning av den effektiva räntan” hade följande lydelse: ”Krediten beviljas omedelbart och i sin helhet, låntagaren kommer att fullgöra sina skyldigheter enligt de villkor och inom de tidsfrister som anges i kreditavtalet och räntan kommer att gälla till dess att kreditförhållandet upphör”. I villkor 12 i del III i avtalet angavs att ”Avtalet ingås för en ... bestämd period fram till dess att samtliga förpliktelser i samband med den beviljade krediten har fullgjorts”.
- 3 Kärandena bestred kreditavtalet i en stämningsansökan till Okresný súd Prešov (Distriktsdomstolen i Prešov, Slovakien) och gjorde gällande att avtalet stred mot kärandenas rättigheter som konsumenter eftersom det varken angav någon löptid för avtalet eller de antaganden som använts för att beräkna den effektiva räntan.
- 4 Domstolen i första instans ogillade talan med motiveringen att det var tillräckligt att avtalets löptid kunde utläsas av låneavtalets villkor, särskilt av antalet månatliga avbetalningar och tidpunkten för betalning av den första och den sista avbetalningen.

- 5 Kärandena överklagade denna dom till Krajský súd v Prešove (Regiondomstolen i Prešov, Slovakien), vilken är den domstol som har begärt förhandsavgörande i förevarande mål (nedan kallad den hänskjutande domstolen).

Parternas huvudargument

- 6 Kärandena gör gällande att konsumentkreditavtalet i flera fall strider mot deras rättigheter som konsumenter och hävdar att avtalet varken anger avtalets löptid eller de antaganden som ligger till grund för beräkningen av den effektiva räntan. För det fall kärandenas yrkanden skulle vinna bifall skulle de kunna begära sanktioner till följd av att deras konsumenträttigheter åsidosatts, inbegripet att banken fråntas sin rätt till ränta.
- 7 Käranden anser att den del av avtalet där det anges att ”avtalet ingås för en bestämd period fram till dess att samtliga förpliktelser i samband med den beviljade krediten har fullgjorts” är oklar och ersätter det obligatoriska angivandet av kreditavtalets löptid. Kärandenas inställning är att kreditavtalets löptid ska anges tydligt i kreditavtalet så att konsumenten inte behöver avgöra denna fråga genom att dra slutsatser från andra villkor i avtalet.

Sammanfattning av skälen för begäran om förhandsavgörande

Den första frågan:

- 8 Den hänskjutande domstolen erinrar inledningsvis om att EU-domstolen i domen i mål C-42/15 redan har tolkat vad som avses med klarhet och tydlighet i de obligatoriska delarna av ett konsumentkreditavtal, särskilt vad gäller information om avbetalningarnas belopp, antalet avbetalningar och hur ofta de ska betalas. EU-domstolen slog fast i sin dom av den 9 november 2016, Home Credit Slovakia, C-42/15, EU:C:2016:842, punkt 50, att det inte är nödvändigt att i kreditavtalet ange förfalldatum för varje betalning som konsumenten ska göra med hänvisning till ett visst datum, ”under förutsättning att avtalsvillkoren ger konsumenten möjlighet att utan svårighet och med säkerhet identifiera tidpunkten då dessa betalningar ska erläggas”.
- 9 Den hänskjutande domstolen anser emellertid att avtalets löptid inte utan svårighet kan fastställas på grundval av andra avtalsvillkor, såsom villkoren om avbetalningar, eller med hänvisning till datumet för full betalning av samtliga förpliktelser.
- 10 Den hänskjutande domstolen anser att betalningsfristen för den första och den sista avbetalningen inte behöver motsvara avtalets faktiska löptid. Det rör sig bland annat om den omständigheten att kreditavtalet avser en tjänst som, till skillnad från köp av varor, tillhandahålls under en bestämd period och att konsumenten har rätt att utnyttja kredit tjänsten under hela den tid som tjänsten tillhandahålls.

- 11 Även om avtalets löptid, såsom domstolen i första instans angav, också kan fastställas på grundval av ett avtal enligt vilket avtalsförhållandet ingås för en bestämd tid till dess att alla förpliktelser som följer av eller har samband med krediten har fullgjorts, anser den hänskjutande domstolen att det är mycket problematiskt att fastställa en exakt tidsram för kredittjänsten (och därmed också dess löptid) samt den specifika tidpunkt då samtliga förpliktelser har fullgjorts, med hänsyn till att direktivet kräver att avtalets löptid ska definieras på ett klart och kortfattat sätt. Även om kreditavtalet ingås för en bestämd tid är avtalets löptid, till dess att alla förpliktelser har fullgjorts, i praktiken obestämmd.
- 12 Den hänskjutande domstolen har i detta avseende hänvisat till unionslagstiftningen avseende begreppet ”kreditavtalets löptid”. Enligt den hänskjutande domstolen är det uppenbart att direktiv 2008/48 tillmäter avtalets löptid en systemisk innebörd, vilket stöder slutsatsen att det inte är tillräckligt att konsumenten kan beräkna eller bedöma avtalets löptid. Det kan antas att om det skulle vara så att konsumenten skulle kunna beräkna (utifrån avbetalningarna) eller bedöma (utifrån den slutliga återbetalningen av krediten) kreditavtalets löptid, så skulle denna omständighet inte anses uppfylla de krav på klarhet och tydlighet som anges i artikel 10.2 i direktiv 2008/48.
- 13 Enligt slovakisk nationell rätt, kan löptiden bland annat anges i månader eller år enligt § 122 i civillagen, och enligt den hänskjutande domstolen kan således en angivelse av avtalets löptid i månader eller år motsvara en uttrycklig angivelse av kreditavtalets löptid och därmed uppfylla det krav på klarhet och tydlighet som föreskrivs i direktiv 2008/48.
- 14 Den hänskjutande domstolen anser även att de exakta gränserna för ett kreditavtals löptid är viktiga för konsumenterna, inte bara när det gäller att utöva sina rättigheter under avtalets löptid utan även när det gäller att fastställa när det föreligger en period före, under och efter ingåendet av en affärstransaktion avseende en produkt i den mening som avses i artikel 3.1 i direktiv 2005/29.
- 15 Den hänskjutande domstolen anser att det finns ett samband mellan direktiv 2005/29, direktiv 2008/48 och rådets direktiv 93/13/EEG av den 5 april 1993 om oskäliga villkor i konsumentavtal (se EU-domstolens dom av den 15 mars 2012, Pereničová och Perenič, C-453/10, EU:C:2012:144). Även om det är riktigt att den hänskjutande domstolen inte har begärt en tolkning av direktiv 93/13, kan den inte utesluta att det – bland annat vad gäller kravet på att avtalsvillkor ska vara specifika – är väsentligt att uppnå de syften som eftersträvas med direktiv 93/13 (se EU-domstolens dom av den 20 september 2017, Andriciuc m.fl., C-186/16, EU:C:2017:703). Den hänskjutande domstolen avser således även att pröva frågan om otillbörliga och vilsledande affärsmetoder, vilket ger upphov till frågan om huruvida perioden efter det att affärstransaktionen har ingåtts, i den mening som avses i artikel 3.1 i direktiv 2005/29, motsvarar perioden efter det att tjänsten har tillhandahållits – vilket kan sammanfalla med perioden efter utgången av avtalets löptid.

Den andra frågan:

- 16 Det framgår tydligt av ordalydelsen i artikel 10.2 i direktiv 2008/48 att det krävs att kreditavtalet ska ange de antaganden som används vid beräkningen av den effektiva räntan (led g), även om det i samma artikel också krävs att varje enskilt antagande – till exempel vad rör kreditbeloppet (led d), avbetalningarnas belopp, antalet avbetalningar och hur ofta de ska betalas (led h) samt avgifter (led k) – ska anges separat. I detta sammanhang uppkommer frågan varför det i direktiv 2008/48 krävs att alla antaganden som används vid beräkningen av den effektiva räntan ska anges (utöver den effektiva räntan), när det samtidigt krävs att alla antaganden som är nödvändiga för beräkningen av den effektiva räntan ska anges separat såsom obligatoriska delar av kreditavtalet.
- 17 Den hänskjutande domstolen anser att det är nödvändigt att ange de antaganden som använts vid beräkningen av den effektiva räntan för att uppfylla kravet på öppenhet i fråga om uppgifterna om den effektiva räntan och, eventuellt, möjligheten att kontrollera att de är korrekta. Denna bedömning stöds av det krav som anges i inledningen till artikel 10.2, enligt vilket dessa antaganden ska anges ”på ett klart och kortfattat sätt”. Den hänskjutande domstolen anser att genomsnittskonsumenten inte har möjlighet att identifiera alla de antaganden som använts för att beräkna den effektiva räntan utifrån ett avtal med ett stort antal sidor. I förevarande fall uppgår avtalet och blanketten standardiserad europeisk konsumentkreditinformation till tio sidor.
- 18 Om de enskilda delarna av den effektiva räntan angavs i kreditavtalet såsom de antaganden som används vid beräkningen av den effektiva räntan, skulle konsumenten ha mycket bättre förutsättningar att få kännedom om detta. Det framgår tydligt i fråga om kreditkontoavgifter (artikel 10.2 k i direktiv 2008/48), när kreditgivaren inte tar med en sådan avgift i beräkningen av den effektiva räntan, utan utgår från att avgiften har avtalats med konsumenten på frivillig väg, även om konsumenten i själva verket inte har avtalat om detta frivilligt, samtidigt som det inte tydligt framgår av avtalets ordalydelse huruvida en sådan avgift har tagits med i beräkningen av den effektiva räntan. Ett krav på att en sådan avgift ska anges som ett ”antaganden utifrån vilka den effektiva räntan har beräknats” skulle göra det möjligt att fastställa huruvida kreditgivaren har tagit med en sådan avgift i nämnda beräkning.
- 19 Den hänskjutande domstolen anser att direktivet inte endast kräver att de antaganden som ligger till grund för beräkningen av den effektiva räntan anges, utan även att de anges på ett klart och kortfattat sätt. Detta krav är uppfyllt om antagandena anges i sammanfattad form, eftersom formeln i punkt 1 i bilaga I till direktiv 2008/48 i sig inte är enkel, och om konsumenten själv i avtalet skulle ange de olika antaganden som använts för att beräkna den effektiva räntan, framstår en sådan konstruktion (formeln och kravet på att den ska anges i ett omfattande avtal) inte som klar och kortfattad.

- 20 Den hänskjutande domstolen anser att direktiv 2008/48 (artiklarna 5.1 g, 6.1 f, 10.5 f och 19.5 samt punkt 3 i bilaga III) på flera ställen hänvisar till de antaganden som används vid beräkningen av den effektiva räntan såsom ett rättsligt instrument, vilket visar hur viktiga de antaganden som används vid beräkningen av den effektiva räntan är, och att det implicit även krävs att alla de antaganden som används vid beräkningen av den effektiva räntan ska anges i sammanfattad form.

ARBETS
DOKUMENT